

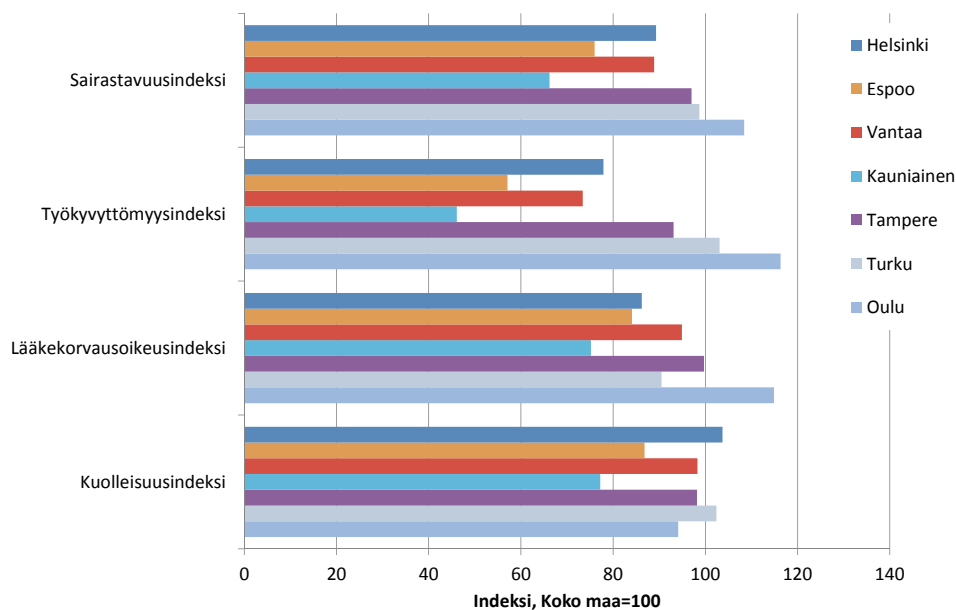
SAIRASTAVUUS- JA KANSANTAUTI-INDEKSIT HELSINGISSÄ JA PERUSPIIREITTÄIN 2013

Sairastavuus- ja kansantauti-indeksit pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa

Helsingiläisten terveydentila on parempi kuin suomalaisten keskimäärin. Vuonna 2013 Kelan ikä- ja sukupuoli vakioitu sairastavuusindeksi oli Helsingissä 89, eli yksitoista pistettä alhaisempi kuin koko maan indeksoitu sairastavuus. Helsingin sairastavuusindeksi on pysynyt noin kymmenen pistettä koko maan vakioitua indeksiä alhaisempana viimeisen kymmenen vuoden ajan.

Helsingin seudun muissa kunnissa ja muissa suurissa kaupungeissa Oulua lukuun ottamatta väestön terveydentila on Kelan sairastavuusindeksin kautta mitattuna parempi kuin koko maassa keskimäärin. Pääkaupunkiseudun kunnissa indeksi oli muita suuria kaupunkeja alhaisempi. Kauniaisissa sairastavuus oli huomattavasti muita kaupunkeja vähäisempää, mutta myös espooalaisten sairastavuus oli keskimääräistä pienempää Vantaan sairastavuusindeksin ollessa samoissa lukemissa Helsingin kanssa. Muista suurista kaupungeista Tampereella ja Turussa sairastavuusindeksi lähentelee sataa, mutta on kuitenkin pysynyt sen alapuolella, kun taas Oulussa sairastavuusindeksi oli ainoana kuudesta suurimmasta kaupungista yli koko maan arvon ja oli 108 vuonna 2013.

Kuva 1. Vakioitu sairastavuusindeksi ja sen osaindeksit pääkaupunkiseudulla ja suurimmassa kaupungissa vuonna 2013 (Koko maa=100)

Lähde: Kela; Terveyspuntari

Kansaneläkelaitoksen kehittämä sairastavuusindeksi koostuu kolmesta osaindeksistä; kuolleisuusindeksistä, työkyvyttömyysindeksistä ja lääkekorvausoikeusindeksistä. Indeksien osista kaksi eli työkyvyttömyys ja pitkäaikaissairastavuus (lääkekorvausoikeudet) ovat rekisterikantamuuttujia ja vuodesta toiseen melko stabiileja kun taas kuolleisuus vaihtelee etenkin pienillä alueilla vuodesta toiseen, minkä vuoksi sitä koskevissa laskelmissa onkin käytetty kolmen vuoden ajanjaksoa.

Sairastavuusindeksien kolme osaindeksiä eivät kuitenkaan käyttäydy samalla tavalla ja siksi niitä on syytä tarkastella erillisinä indikaattoreina. Helsingissä kuolleisuus on koko maan tasoa korkeampaa, kun väestörakenteen erot otetaan huomioon. Työkyvyttömyyseläkkeellä olo ja lääkekorvauksen saanti taas ovat helsinkiläisten keskuudessa harvinaisempia kuin suomalaisten keskuudessa keskimäärin ja nämä pitävät kaupungin sairastavuusindeksin koko maan keskiarvoa alhaisempana. Verrattaessa kuutta suurinta kaupunkia, eivät osaindeksit käyttäydy samalla tavalla. Kuolleisuusindeksi ylittää koko maan tasom Helsingin lisäksi ainoastaan Turussa, jossa työkyvyttömyys on myös keskimääräistä yleisempää. Oulussa taas lääkekorvaus- ja työkyvyttömyysindeksit ovat koko maan tasoa korkeampia. Espoon indeksit ovat reilusti muita kuntia alhaisempia ja Vantaalla kuolleisuus- ja työkyvyttömyys ovat hieman Helsinkiä alhaisempia, mutta lääkekorvausindeksi taas korkeampi.

Diabetes, psykoosi, sydämen vajaatoiminta, nivelreuma, astma, verenpainetauti sekä sepelvaltimotauti lasketaan suomalaisten kansantaudeiksi ja kansantauti-indeksi kuvaa näiden seitsemän taudin esiintyvyyttä alueella suhteessa koko maan väestön keskiarvoon. Helsingissä kansantauteja esiintyy vähemmän kuin Suomessa keskimäärin, vakioitu kansantauti-indeksi oli 80 vuonna 2013. Yksittäisistä kansantaudeista ainoastaan psykoosit olivat helsinkiläisten keskuudessa hieman koko väestöä yleisimpiä, mutta ero koko maahan oli hyvin pieni, vakioitu indeksi oli 101. Muut kuusi kansantautia olivat koko maata harvinaisempia.

Kuudesta suurimmasta kaupungista ainoastaan Oulussa kansantauti-indeksi ylitti koko maan tason. Espoon indeksi oli muutaman pisteen Helsinkiä alhaisempi ja Turussa oltiin Helsingin tasolla. Vantaalla ja Tampereella vakioitu kansantauti-indeksi sijoittui Helsingin ja koko maan väliin.

Taulukko 1. Vakioitu kansantauti-indeksi ja sen osaindeksit pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa suurimmassa kaupungissa vuonna 2013 (Koko maa=100)

	Kansantauti indeksi	Diabetes (103)	Psykoosit (112)	Sydämen vajaatoiminta (201)	Nivelreuma (202)	Astma (203)	Verenpainetauti (205)	Sepelvaltimotauti (206)
Helsinki	80	82	101	70	78	79	73	75
Espoo	76	80	75	64	80	77	73	80
Vantaa	90	104	85	83	88	89	98	85
Kauniainen	63	66	61	61	68	72	53	63
Oulu	130	103	117	174	113	129	130	144
Tampere	93	100	108	83	91	83	104	85
Turku	80	95	101	58	89	78	76	65
Koko maa	100	100	100	100	100	100	100	100

Lähde: Kela; terveystilastot

Sairastavuusindeksi

Kelan sairastavuusindeksi lasketaan kolmen osaindeksin, työkyvyttömyysindeksin, kuolleisuusindeksin ja lääkekorvausoikeusindeksin keskiarvona. Alueiden sairastavuus suhteutetaan koko maan sairastavuuteen, joka saa arvon sata. Lisäksi indeksissä vakioidaan ikä ja sukupuoli, minkä avulla vertailusta poistetaan alueiden erilaisten väestörakenteiden vaikutus sairastavuuteen.

Jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla pyritään havainnollistamaan sitä, miten tervettä tai sairasta alueen väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Indeksillä ilmoitetaan sekä sellaisenaan että ikä- ja sukupuolivakioituna. Vakioinnilla ikä- ja sukupuolirakenteen vaikutus indeksilukuun voidaan poistaa, mikä mahdollista alueittaisen vertailun alueiden välisistä ikä- ja sukupuolirakenteen eroista huolimatta.

Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttajaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä (16–64-vuotiaat) sekä lääkkeiden ja ravintovalmisteiden korvausoikeuksien haltijoiden osuuteen väestöstä. Niistä kukin on suhteutettu maan väestön keskiarvoon (=100). Sairastavuusindeksi on näiden kolmen osaindeksin keskiarvo.

Sairastavuusindeksi kuvaa sairastavuuden yleistilannetta alueen kohdalla. Aikasarja ilmaisee, onko kunta etäännytynyt maan keskiarvosta vai lähestynyt sitä. Indeksiluvun tarkoituksena on myös herättää kysymyksiä tarkastellun alueen tilannetta selittävästä tekijöistä.

Indeksin osista kaksi eli työkyvyttömyys ja pitkäaikaissairastavuus (lääkekorvausoikeudet) ovat rekisterikantamuuttujia ja vuodesta toiseen melko stabiileja. Kuolleisuus vaihtelee etenkin pienissä kunnissa vuodesta toiseen, minkä vuoksi sitä koskeissa laskelmissa on käytetty kolmen vuoden ajanjaksoa.

Kansantauti-indeksi

Kansantauti-indeksi kuvaa kansantautien esiintymistä alueen väestössä suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (koko maa =100). Tarkasteltavina on seitsemän suurinta erityiskorvattavaan lääkehoitoon oikeuttavaa sairautta, joista tässä käytetään nimitystä kansantaudit. Nämä ovat astma (203), diabetes (103), nivelreuma (202), psykoosit (112), sepelvaltimotauti (206), sydämen vajaatoiminta (201), verenpainetauti (205). Näille jokaiselle on laskettu indeksi ja suhteutettu se koko maan keskiarvoon. Kansantauti-indeksi on näiden seitsemän indeksin keskiarvo.

Lähde: Terveyspuntari, Kela

Indeksit peruspiireittäin

Helsinki jakautuu 34 tilastolliseen alueeseen, peruspiiriin. Peruspiirien koot vaihtelevat 37 000 asukkaan Mellunkylästä ja Vuosaaresta 2 100 asukkaan Östersundomiin. Isommilla kahdella alueella asuu kummallakin kuusi prosenttia Helsingin väestöstä kun taas Östersundomissa, Itä-Pakilassa, Kulosaarissa sekä Jakomäessä väestön osuus on alle prosentin koko kaupungin väkiluvusta. Östersundomin peruspiiri on tosin pienen kokonsa vuoksi jätetty sairastavuusindeksitarkastelun ulkopuolelle.

Sekä sairastavuusindeksissä että kansantauti-indeksissä peruspiirien välillä on vaihtelua, ja osalla peruspiireistä indeksi nousee yli koko maan tason, kun taas toisilla alueilla indeksi on reilusti alle yleisen tason. Vakioitun sairastavuusindeksin keskihajonta oli 15 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin ero 60 pistettä. Kansantauti-indeksissä keskihajonta oli 11 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin ero 40 pistettä.

Sairastavuusindeksin osaindeksit eivät käyttäydy samalla tavalla kuten kokonaisindeksi, joten on perusteltua tarkastella indeksejä sekä kokonaisuutena että erillisinä indekseinä. Peruspiirien välisissä eroissa ja hajonnassa oli eroa osaindeksien välillä. Sairastavuusindeksin osaindekseistä suurin hajonta Helsingin alueiden välillä oli työkyvyttömyysindeksissä, jossa keskihajonta oli 24 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin välinen ero jopa 86 pistettä. Pienintä hajonta oli lääkekorvausoikeusindeksissä, jossa keskihajonta oli 7 pistettä ja alueiden välinen ero 25 pistettä. Kuolleisuusindeksin osalta alueiden välinen keskihajonta oli 17 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin ero oli 77 pistettä.

Taulukko 2. Vakioidut sairastavuus-, kuolleisuus-, työkyvyttömyys-, lääkekorvausoikeus- ja kansantauti-indeksit sekä väestö Helsingissä 2013 (koko maa=100)

	Sairastavuus- indeksi	Osaindeksit			Kansantauti- indeksi	Väestö 31.12.2013
		Kuolleisuus	Työkyvyttö- myys	Lääkekor- vausoikeus		
Helsinki	89	104	78	86	80	612 664
1 Eteläinen suurpiiri	69	84	46	76	64	106 201
Vironniemi	60	73	36	72	59	12 218
Ullanlinna	66	85	42	70	56	23 997
Kampinmalmi	74	89	54	79	68	33 006
Taka-Töölö	74	92	50	80	70	15 048
Lauttasaari	65	75	43	78	65	21 932
2 Läntinen suurpiiri	88	98	77	88	83	104 955
Reijola	88	95	81	87	83	16 982
Munkkiniemi	71	82	51	80	70	17 522
Haaga	94	108	84	91	90	26 126
Pitäjänmäki	87	88	82	91	86	17 406
Kaarela	94	110	81	89	87	26 919
3 Keskinen suurpiiri	101	117	96	91	89	87 022
Kallio	97	114	87	89	86	27 674
Alppiharju	105	118	106	90	96	12 030
Vallila	107	129	102	91	92	14 419
Pasila	103	120	97	92	90	9 184
Vanhakaupunki	100	109	101	91	89	23 715
4 Pohjoinen suurpiiri	80	85	68	85	74	41 797
Maunula	108	112	118	93	89	8 523
Länsi-Pakila	61	69	37	78	59	6 874
Tuomarinkylä	69	86	39	81	62	8 678
Oulunkylä	82	82	76	87	78	14 042
Itä-Pakila	70	70	59	81	72	3 680
5 Koillinen suurpiiri	91	102	79	91	86	96 857
Latokartano	89	89	87	91	85	23 947
Pukinmäki	94	114	78	89	85	8 265
Malmi	93	103	82	94	91	28 799
Suutarila	88	95	77	93	85	11 122
Puistola	82	103	58	86	78	19 070
Jakomäki	121	145	121	95	91	5 654
6 Kaakkoinen suurpiiri	86	99	73	85	78	48 608
Kulosaari	67	89	41	71	59	3 824
Herttoniemi	93	105	85	89	83	27 814
Laajasalo	80	95	61	84	74	16 970
7 Itäinen suurpiiri	94	102	91	89	83	106 605
Vartiokylä	91	109	76	87	77	21 945
Myllypuro	104	117	105	88	85	10 705
Mellunkylä	97	99	101	90	86	37 123
Vuosaari	90	96	86	90	83	36 832

Lähde: Kela

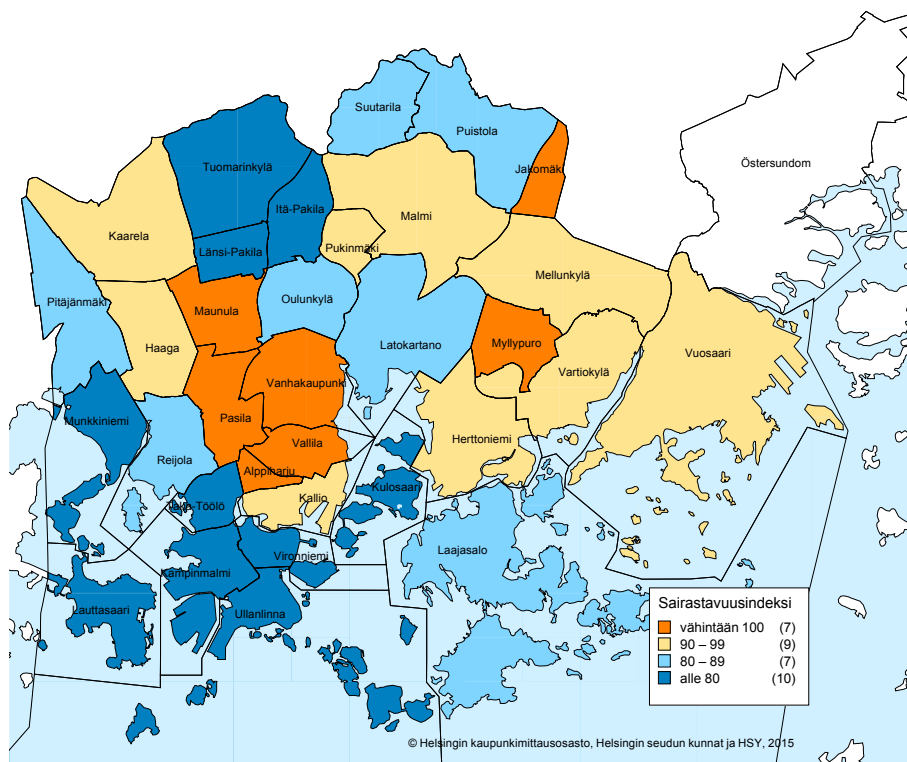
Sairastavuusindeksi

Ikä- ja sukupuolivakioidun sairastavuusindeksin kautta katsottuna, löytyy Helsingin sisällä alueellisia eroja väestön sairastavuudessa. Osassa Helsingin peruspiirejä väestö on keskimääräistä terveempää, kun taas toisilla alueilla sairastavuus Kelan sairastavuusindeksin kautta tarkasteltuna on yleisempää kuin Suomessa keskimäärin. Vuonna 2013 peruspiirien välinen keskihajonta vakioidussa sairastavuusindeksissä oli 15 pistettä indeksin ollessa alhaisimmillaan 60 ja korkeimmillaan 121.

Helsingissä oli vuonna 2013 kymmenen peruspiiriä, joissa ikävakioitu sairastavuusindeksi oli alle 80. Näillä alhaisen sairastavuuden alueilla asui lähes 146 800 henkeä eli 24 prosenttia Helsingin väestöstä. Sairastavuusindeksi oli alhaisin Vironniemellä (60) ja Länsi-Pakilassa (61). Lisäksi 266 300 henkeä eli 43 prosenttia helsinkiläisistä asui alueilla, jossa indeksi oli matalampi kuin koko kaupungin indeksi.

Kartta 1. Vakioitu sairastavuusindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2013

Koko maa=100, Helsinki=89

Lähde: Kela

Seitsemässä peruspiirissä vakioitu sairastavuusindeksi ylitti koko maan luvun ja näillä alueilla asui noin 84 200 helsinkiläistä, 14 prosenttia kaupunkilaisista. Toisaalta näissäkään peruspiireissä ei indeksi noussut yhtä korkealle kuin maan korkeimpien indeksien kunnissa ja maakunnissa. Helsingin indeksi (89) ylittyi yhteensä 16 peruspiirissä, joissa asui 53 prosenttia Helsingin väestöstä.

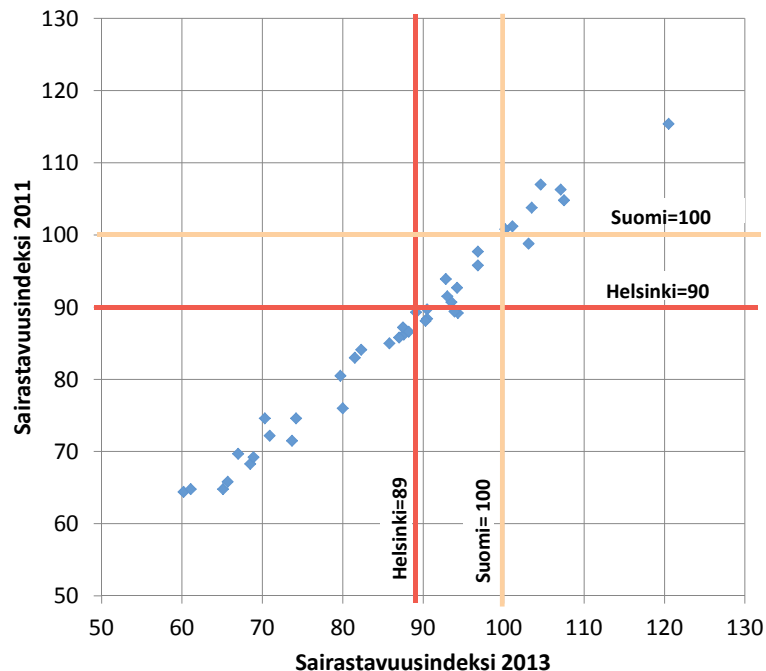
Sairastavuusindeksi ei kerro suoranaisesti alueiden väestön terveydentilasta, vaan siitä miten alueet vertautuvat koko maan keskiarvoon, kun alueiden väliset väestörakenteen erot otetaan huomioon. Ajallinen vertailu ei myöskään tarkastele alueiden kehitystä, vaan sitä mitä alueella on tapahtunut suhteessa koko maahan. Helsingin sisäisen kehityksen tarkasteluun omaan haasteensa tuo asumispalveluissa viime vuosina tapahtuneet rakenteelliset muutokset, jotka vaikuttavat erityisesti ikääntyneen väestön tarkasteluun.

Helsingissä on valtakunnallisten suositusten mukaisesti pyritty viimeisten vuosien aikana systemaattisesti vähentämään laitosasumista ja mahdollistamaan ikäihmisten kotona asuminen pidempään. Lisäksi laitosasumiseksi luokiteltava vanhainkotihoitoa on pyritty muuttamaan palveluasumiseksi ja monet

aikaisemmin vanhainkoteina olleet yksiköt on muutettu palvelukeskuksiksi. Sama suuntaus on tapahtunut myös asunnottomien ja muiden erityisryhmien asumispalveluissa. Kehitys vaikuttaa Helsingin sisäisten alueiden väestöön, koska laitoksissa asuva väestö ei tilastoidu asuinalueen väestöksi, kun taas palveluasunnot luokitellaan kodiksi ja siellä asuva on osa asuinalueen väestöä.

Verrattuna kahden vuoden takaiseen, vuoteen 2011, koko kaupungin sairastavuusindeksissä ei ollut suuria muutoksia, mutta alueiden väliset erot olivat hieman kasvaneet, ja alhaisimman ja korkeimman indeksin välinen ero kasvanut 51 pisteestä 60 pisteeseen. Kaikki 12 peruspiiriä, jossa sairastavuusindeksi oli vuonna 2011 koko kaupungin tasoa korkeampi, pysyivät vuonna 2013 koko kaupungin tasoa korkeampana. Lisäksi neljässä peruspiirissä, joissa sairastavuusindeksi oli vuonna 2011 hieman koko kaupungin tasoa matalampi, indeksi oli vuonna 2013 noussut koko kaupungin tason yläpuolelle. Vuonna 2011 59 prosenttia helsinkiläisistä asui alueilla, jossa sairastavuusindeksi alitti koko kaupungin keskiarvon kun 2 vuotta myöhemmin näiden osuus oli 44 prosenttia.

Kuva 2. Helsingin peruspiirien vakioitu sairastavuusindeksi vuosina 2011 ja 2013

Lähde: Kela

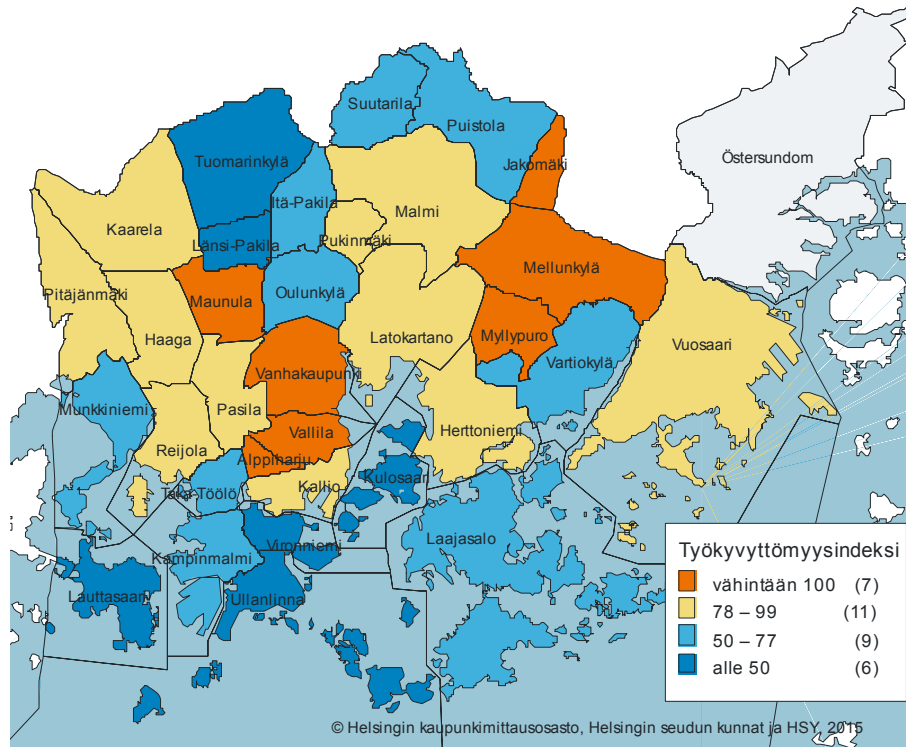
Työkyvyttömyysindeksi

Työkyvyttömyysindeksi kuvaa sitä, kuinka suuri osa alueen työikäisestä väestöstä on työkyvyttömyyseläkkeellä eli pitkäaikaisesti tai kokonaan pois työelämästä sairauden, vian tai vamman vuoksi. Helsingissä oli vuoden 2013 lopussa yhteensä 19 400 työkyvyttömyyseläkkeen saajaa, ja työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeellä oli 4,6 prosenttia työikäisistä (16–64-vuotiaat) helsinkiläisistä. Helsinkiläiset ovat työkyvyttömyyseläkkeellä harvemmin kuin työikäiset Suomessa keskimäärin. Koko maassa työkyvyttömyyseläkettä sai 6,8 prosenttia 16–64-vuotiaista. Sekä Helsingissä että koko maassa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus 16–64-vuotiaasta väestöstä on laskenut tasaisesti vuodesta 2007 lähtien, Helsingissä kuitenkin hieman koko maata nopeammin.

Helsingin ja koko maan välinen ero työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuudessa näkyy myös kun työkyvyttömyyseläkkeen saanti indeksoidaan ja vakioidaan. Helsingin työkyvyttömyysindeksi oli vuonna 2013 vakioimattomana 66 ja vakioituna 78 ja ero koko maan lukuun 100 on kasvanut hitaasti vuosi vuodelta sekä vakioimattomassa, että vakioidussa indeksissä.

Kartta 2. Vakioitu työkyvyttömyysindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2013

Koko maa=100, Helsinki=78

Lähde: Kela

Työkyvyttömyysindeksissä Helsingin sisäinen hajonta on suurta. Vakioitu työkyvyttömyysindeksi vaihteli Helsingin peruspiireissä välillä 37–121. Helsingin indeksi alittui 15 peruspiirillä, joissa asui yhteensä 38 prosenttia Helsingin väestöstä. Kuudessa peruspiirissä työkyvyttömyysindeksi oli alle 50, eli puolet vähäisempää kuin koko maassa. Näillä alueilla asui yhteensä 77 500 helsinkiläistä eli 13 prosenttia kaupunkilaisista. 59 prosenttia helsinkiläisistä asui alueilla, jossa vakioitu työkyvyttömyysindeksi oli korkeampi kuin koko kaupungissa (79). Koko maan keskiarvo ylittyi työkyvyttömyysindeksin osalta seitsemässä peruspiirissä, jossa asui 112 200 henkeä, 18 prosenttia Helsingin väestöstä.

Työkyvyttömyysindeksin ajalliset muutokset eivät kuvaa sitä miten työkyvyttömyyseläkkeen saannille on tapahtunut, vaan ainoastaan sitä, miten tilanne on muuttunut suhteessa koko maahan. Lisäksi vakioinnin kautta vertailusta poistetaan alueiden erilaisten sukupuoli- ja ikärakenteen vaikutukset. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus on laskenut sekä koko maassa että Helsingissä. Helsingin sisällä tilanne on sama, verrattaessa vuotta 2013 viiden vuoden takaiseen, vuoteen 2007, on jokaisella peruspiirillä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 16–64-vuotiaiden osuus laskenut.

Helsingin alueiden välillä ei työkyvyttömyysindeksissä ole tapahtunut suuria muutoksia vuodesta 2011 vuoteen 2013. Alueiden keskihajonta on pysynyt 24 pisteessä ja korkeimman ja matalimman indeksin välinen erotus on säilynyt 86 pisteessä. Kuitenkin sekä korkeimman että matalimman indeksin peruspiireillä indeksi on laskenut vuodesta 2011 vuoteen 2013. Työkyvyttömyysindeksi on laskenut 19 peruspiirissä ja kasvanut kymmenessä peruspiirissä vuodesta 2011 vuoteen 2013. Eniten työkyvyttömyysindeksi laski Pasilassa (8 pistettä), jonka työkyvyttömyysindeksi laski aikaisemmasta alle koko maan tason. Kovin kasvu taas tapahtui Haagassa (7 pistettä) ja Pitäjänmäellä (5 pistettä).

Kuolleisuusindeksi

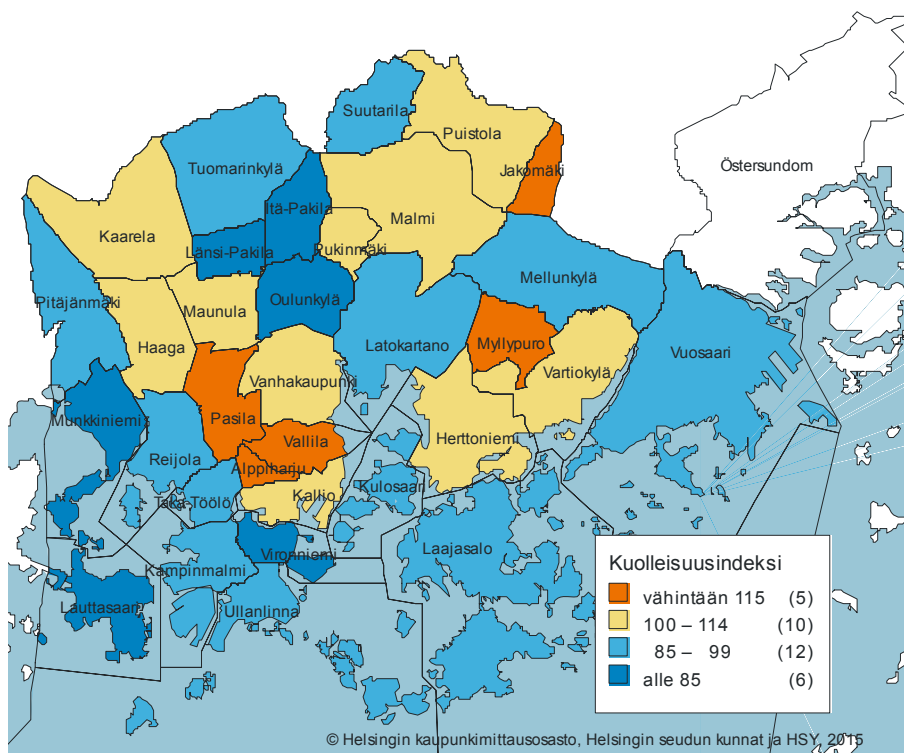
Helsingiläisten yleisimpiä kuolemansyitä ovat verenkiertoelinten sairaudet, kasvaimet sekä dementia ja Alzheimerin tauti (Helsingin tilastollinen vuosikirja 2013, 133). Helsingiläisten kuolleisuus on pienentynyt useimpien kuolemansyiden osalta, mutta alkoholikuolemansyyt ovat lisääntyneet kuten myös kuolleisuus dementiaan ja Alzheimerin tautiin (Mäki, 2015 tulossa).

Helsingiläisten kuolleisuus on ikävakioidun indeksin mukaan ollut hieman koko Suomen kuolleisuutta korkeampaa koko indeksin tarkastelujakson ajan. Vuonna 2013 ikävakioidu kuolleisuusindeksi oli Helsingissä 104. Ainoastaan kuudessa peruspiirissä vakioitu kuolleisuusindeksi oli enintään 84 pistettä. Näillä alueilla asui yhteensä 76 300 helsingiläistä eli 12 prosenttia kaupungin väestöstä. Koko maan arvo 100 alittui 18 peruspiirissä, jossa asui noin puolet (52 %) helsingiläisistä. Vakioitu kuolleisuusindeksi oli alhaisin Länsi- ja Itä-Pakilassa, joissa indeksi oli 69 ja 70.

Koko maan vakioitu kuolleisuusindeksi ylittyi 15 peruspiirissä. Näillä alueella asui yhteensä 270 800 henkeä eli 44 prosenttia Helsingin väestöstä. Helsingin arvo 104 ylittyi 13 peruspiirissä, ja kuolleisuusindeksi ylitti 115 pisteen viidellä peruspiirillä, jossa asui yhteensä 52 000 helsingiläistä. Kuolleisuusindeksi oli huomattavasti muita alueita korkeampi Jakomäessä (145), mutta myös Vallilassa (129), Pasilassa (120), Alppiharjussa (118) ja Myllypurossa (117) oli korkea vakioitu kuolleisuusindeksi.

Kartta 3. Vakioitu kuolleisuusindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2013

Koko maa=100, Helsinki=104

Lähde: Kela

Vakioitujen kuolleisuusindeksien kautta tarkasteltuna Helsingin alueiden väliset kuolleisuuserot ovat kasvaneet vuodesta 2011 vuoteen 2013. Alueiden välinen keskihajonta kasvoi 14 pisteestä 17 pisteeseen ja korkeimman ja matalimman indeksin välinen ero 54 pisteestä 77 pisteeseen. Kuitenkin palvelurakenteesta tapahtuneista muutoksista johtuen Helsingin alueiden välisten kuolleisuuserojen kehityksen tarkastelu vakioitujen kuolleisuusindeksien kautta on hankalaa. On vaikea sanoa, johtuuko alueellisten erojen kasvu todellisesta erojen kasvusta vai ennemminkin muutoksesta alueiden väestön

rakenteessa. Vuonna 2007 Helsingissä kuolleista 14 prosenttia eivät tilastoituneet alueväestöksi (sis. mm. laitospöestön, vaikka vakituista asuntoa olevat ja tilapäisesti ulkomailla asuvat). Vuoteen 2013 mennessä alueettomana kuolleen väestön osuus kaikista Helsingin kuolleista oli laskenut 8 prosenttiin. Alueettomana kuolleiden määrä oli laskenut 47 prosentilla vuodesta 2007 vuoteen 2014. Kehitys oli vielä selkeämpi 75 vuotta täyttäneiden kuolleiden osalta, joista vuonna 2007 alueettomana kuoli 19 prosenttia ja vuonna 2013 enää 10 prosenttia.

Koko kaupungin vakioitu kuolleisuusindeksi oli 104 pistettä vuonna 2013, ja eroa vuoteen 2011 oli ainoastaan 0,1 yksikköä, vaikkakin vuoden 2011 indeksi oli 105. Vuonna 2013 kaupungin indeksi ylittyi 13 peruspiirissä. Näistä viidessä indeksi oli vuonna 2011 ollut koko kaupungin keskiarvoa alhaisempi. Haagassa, Vartiokylässä, Kaarelassa, Pukinmäessä sekä Pasilassa indeksi oli kohonnut koko kaupungin keskiarvon yläpuolelle.

Lääkekorvausoikeusindeksi

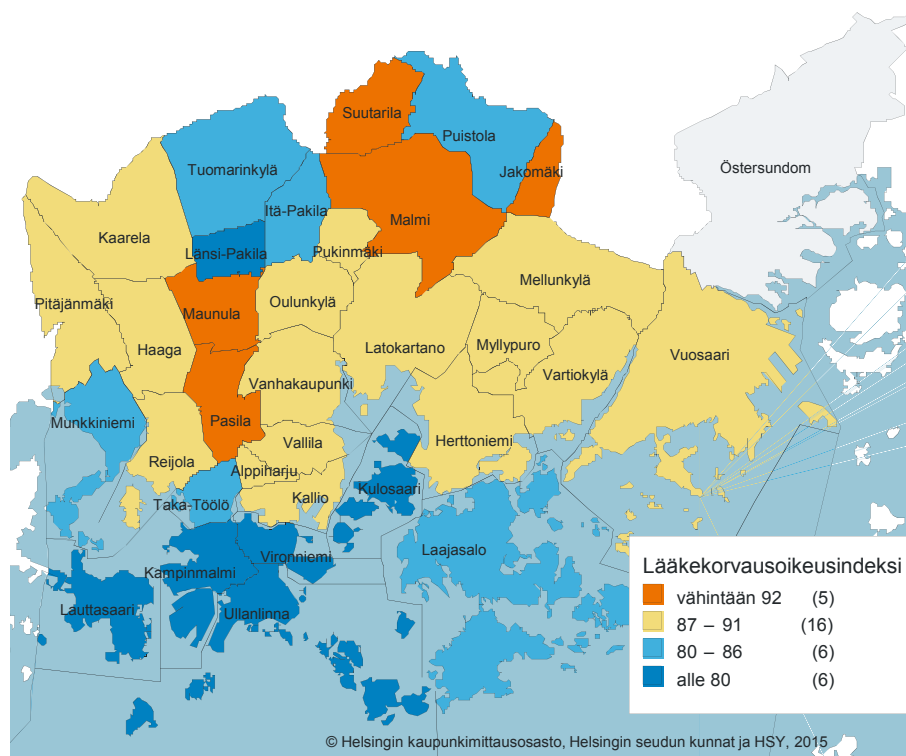
Lääkekorvausoikeusindeksi kuvaa pitkäaikaissairastavuutta. Helsingin yleisimmät korvattaviin lääkkeisiin oikeuttavat sairaudet ovat verenpainetauti, diabetes, sepelvaltimotauti sekä psykoosit ja muut vaikeat mielenterveyden häiriöt. Vuoden 2013 lopussa 19 prosenttia helsinkiläisistä oli oikeutettu lääkekorvauksiin, samanaikaisesti kaikista suomalaisista 25 prosentilla oli jokin lääkekorvausoikeus.

Vuonna 2013 vakioitu lääkekorvausoikeusindeksi oli Helsingissä 86 ja indeksi on pysynyt samalla tasolla viimeisten kymmenen vuoden ajan. Yleisesti lääkekorvausoikeusindeksissä oli sairastavuusindeksin osaindekseistä pienimmät alueelliset vaihtelut, ja yksikään peruspiiri ei ylittänyt koko maan lukua, vakioitujen indeksin vaihteluvälin ollen välillä 70 ja 95.

Kahdessatoista peruspiirissä lääkekorvausoikeusindeksi oli alle koko kaupungin keskiarvon. Kuudessa peruspiirissä indeksi oli alle 80 ja näillä alueilla asui yhteensä 17 prosenttia helsinkiläisistä. 21 peruspiirissä indeksi oli korkeampi kuin koko Helsingissä keskimäärin ja näillä alueilla asui yhteensä 67 prosenttia Helsingin väestöstä.

Kartta 4. Vakioitu lääkekorvausoikeusindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2013

Koko maa=100, Helsinki=86

Lähde: Kela

Lääkekorvausoikeusindeksissä ei myöskään ollut tapahtunut suuria muutoksia vuodesta 2011 vuoteen 2013. Koko kaupungin indeksi oli 86 pistettä kumpanakin vuonna ja peruspiireissä muutokset olivat enintään kahden pisteen verran.

Kansantauti-indeksi

Kansantauti-indeksi ei yhdessäkään Helsingin peruspiireistä ylittänyt koko maan tasoa. Kuudessa peruspiirissä indeksi oli vähintään 90 pistettä ja näillä alueilla asuin 16 prosenttia Helsingin väestöstä. Koko kaupungin arvo, 80, ylittyi yhteensä 19 alueella, jossa asui 61 prosenttia helsinkiläisistä. Indeksillä oli alle 60 neljällä alueella, joissa asui 8 prosenttia kaupungin asukkaista.

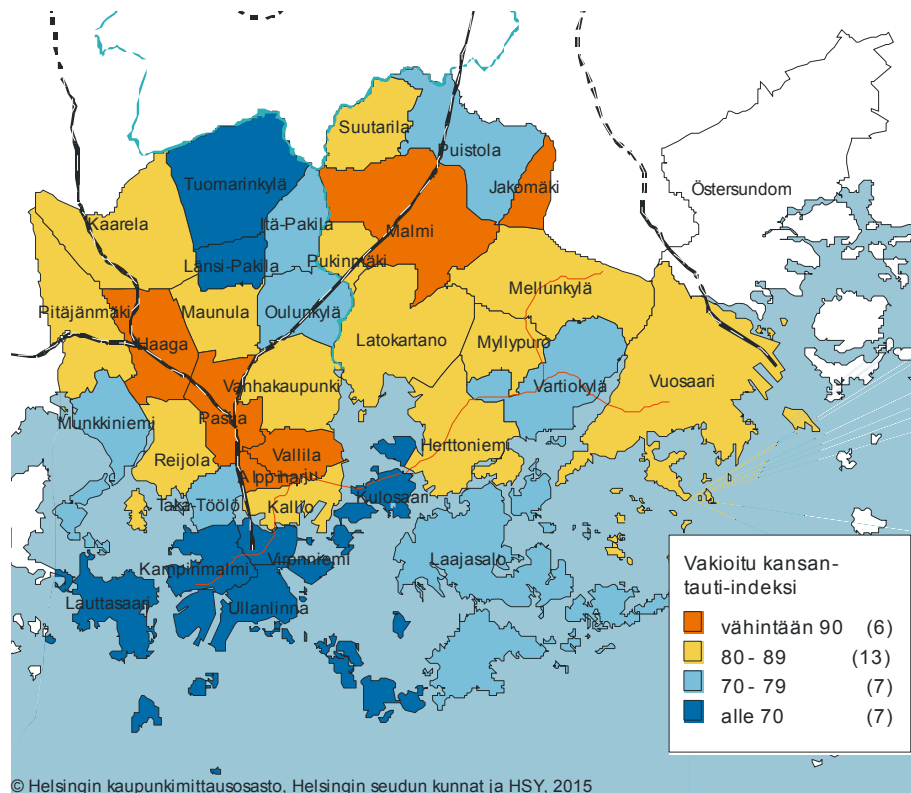
Kansantauti-indeksi koostuu seitsemästä kansantaudista. Nämä ovat diabetes, psykoosit, sydämen vajaatoiminta, nivelreuma, astma, verenpainetauti sekä sepelvaltimotauti. Peruspiiritason tarkasteluun mentäessä osa-indekseissä, pienenevät lukumäärät ja alueiden väliset erot kasvavat. Sama koskee myös koko maan kuntia tarkasteltaessa. Yhteensä 19 prosentilla helsinkiläisistä on oikeus saada korvausta lääkkeisiin, mutta yksittäisiin kansantauteihin oikeutettujen väestöosuus oli korkeimmillaan 5 prosenttia (verenpainetauti) ja matalammillaan 0,4 prosenttia (sydämen vajaatoiminta).

Kansantauti-indeksin osaindekseistä ainoastaan psykoosissa Helsingin vakioitu indeksi oli samalla tasolla kuin koko maassa. Psykoosissa oli myös suurin peruspiirien välinen vaihtelu, peruspiirien vaihteluvälin ollen 31–163. Peruspiirien väestöstä psykoosin vuoksi lääkekorvauksiin oli oikeutettu 0,6-2,7 prosenttia alueen väestöstä, ja helsinkiläisistä 1,8 prosenttia oli oikeutettu lääkekorvauksiin psykoosin vuoksi. Psykoosi-indeksi ylitti koko maan indeksin yhteensä 17 peruspiirissä ja ylitti 130 pistettä yhteensä viidessä peruspiirissä, Alppiharjussa, Haagassa, Pasilassa, Jakomäessä ja Kalliossa.

Psykoosin lisäksi ainoastaan diabeteksen osalta vakioitu indeksi oli koko maan tasoa korkeampi muutamassa peruspiirissä. Jakomäessä, Vuosaarella ja Malmilla diabetesta esiintyi enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Kartta 5. Vakioitu kansantauti-indeksi Helsingissä peruspiireittäin 2013

Koko maa=100, Helsinki=80

© Helsingin kaupunkimittausosasto, Helsingin seudun kunnat ja HSY, 2015

Lähde: Kela

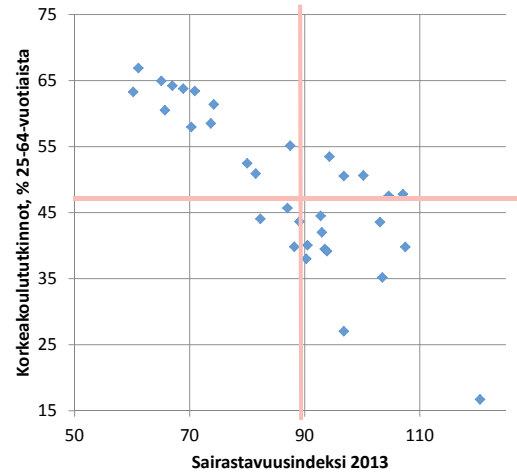
Sosioekonomisten tekijöiden vaikutus sairastavuuteen

Sosioekonomisilla taustatekijöillä tiedetään olevan merkitystä yksilön terveydentilaan. Useissa tutkimuksissa on ilmennyt, että erityisesti koulutuksella, ammattiasemalla ja tuloilla on vaikutusta terveydentilaan, ja vaikka suomalaisten terveydentila on kohentunut, ovat sosioekonomiset terveyserot säilyneet ennallaan tai jopa kasvaneet. Sosioekonomisen aseman vaikutukset terveyseroihin ovat erityisen merkittäviä työikäisen väestön kohdalla kun taas eläkeikäisillä vaikutukset ovat pienempiä. (Palosuo ym. (toim.) 2007.)

Erot peruspiirien väestön sosioekonomisessa rakenteessa vaikuttavat Helsingissä sairastavuusindeksin vaihteluihin. Korkeakoulutus, tulot ja työttömyysaste ovat yhteydessä alueen väestön terveydentilaan. Peruspiireissä, jossa sairastavuusindeksi oli alle 80, olivat vuoden 2013 valtionveronalaiset keskitulot henkeä kohti noin 33 600–47 000 euroa vuodessa kaupungin keskiarvon ollessa 28 900 euroa. Korkeimmillaan eroa Helsingin keskituloihin oli siis noin 18 100 euroa henkeä kohti vuodessa. Alhaisen sairastavuusindeksin alueella myös 25–64-vuotiaasta väestöstä 58–67 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto vuonna 2012, kun keskimäärin noin joka toisella (47 %) 25–64-vuotiaalla helsinkiläisellä oli korkeakoulututkinto. Alueilla, joilla sairastavuusindeksi oli alle 80, vuoden 2013 työttömyysaste oli 6-7 prosenttia koko kaupungin työttömyysasteen ollessa 10 prosenttia.

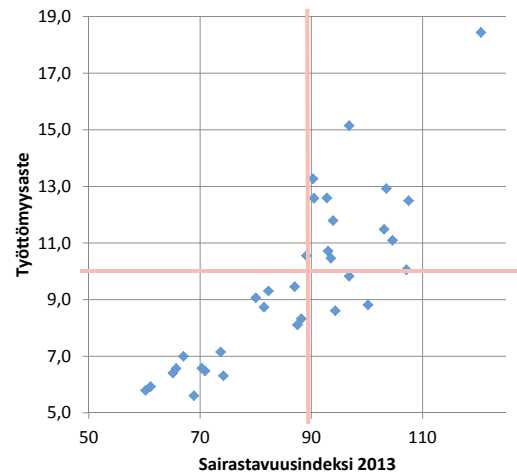
Korkean sairastavuuden alueilla on yleisemmin koko kaupungin tasoa korkeammat työttömyysasteet sekä alhaisemmat korkeakoulutettujen osuudet ja keskitulot. Sairastavuusindeksi oli Jakomäen peruspiirissä huomattavasti muita korkeampi. Jakomäessä oli myös alhaisin korkeakoulutetun väestön osuus, korkein työttömyys sekä matalimmat keskitulot. Alueilla, jossa sairastavuusindeksi ylitti vuonna 2013 koko maan indeksin (100), oli koko kaupungin tasoa alhaisemmat keskitulot. Tulot olivat näillä alueilla 17 100–28 800 euroa henkeä kohti ja keskitulot olivat siis enimmillään 11 800 euroa Helsingin keskimääräistä tulo-tasoa alhaisemmat. Vanhankaupungin ja Vallilan peruspiirejä lukuun ottamatta työttömyysaste korkean sairastavuuden alueilla oli korkeampi kuin Helsingissä keskimäärin. Näissä kahdessa peruspiirissä sekä niukasti myös Alppiharjuissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 25–64-vuotiaiden osuus oli koko kaupungin keskiarvon yli, mutta muissa korkean sairastavuusindeksin alueilla myös tällä mittarilla alitettiin koko kaupungin keskiarvo.

Kuva 3. Sairastavuusindeksi 2013 ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden 25-64-vuotiaiden osuus 2012 peruspiireittäin

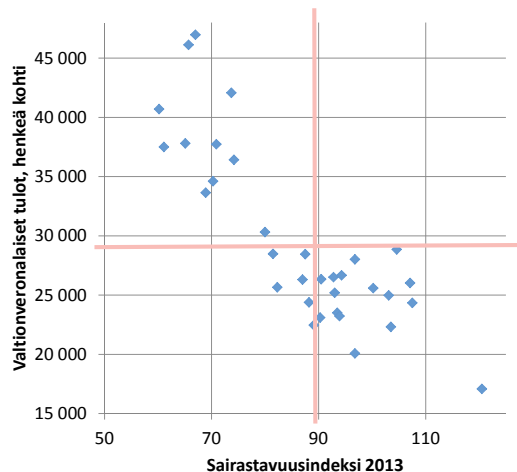
Lähde: Kela ja Tilastokeskus

Kuva 4. Sairastavuusindeksi 2013 ja työttömyysaste 2013 peruspiireittäin

Lähde: Kela, Tilastokeskus ja Työ- ja elinkeinoministeriö

Kuva 5. Sairastavuusindeksi 2013 ja valtionveronalaiset tulot henkeä kohti (€) 2013 peruspiireittäin

Lähde: Kela ja Tilastokeskus

Taulukko 3. Vakioitu sairastavuusindeksi, kansantauti-indeksi, tulot, koulutus, työttömyys ja väestö peruspiireittäin

	Sairastavuus- indeksi 2013	Kansantauti- indeksi 2013	Korkea-asteen tutkinto (% 25-64-vuotiaista) 2012	Työttömyys- aste, 2013	Valtionveronalaiset tulot henkeä kohti (€), 2013
Helsinki	89	80	47,3	10,1	28 886
1 Eteläinen suurpiiri	69	64	61,2	6,6	41 141
Vironniemi	60	59	63,3	5,8	40 688
Ullanlinna	66	56	60,5	6,6	46 112
Kampinmalmi	74	68	58,5	7,2	42 065
Taka-Töölö	74	70	61,4	6,3	36 416
Lauttasaari	65	65	64,9	6,4	37 796
2 Läntinen suurpiiri	88	83	50,4	8,8	27 932
Reijola	88	83	55,1	8,1	28 450
Munkkiniemi	71	70	63,4	6,5	37 728
Haaga	94	90	53,5	8,6	26 670
Pitäjänmäki	87	86	45,7	9,5	26 305
Kaarela	94	87	39,5	10,5	23 494
3 Keskinen suurpiiri	101	89	49,0	10,0	26 824
Kallio	97	86	50,6	9,8	28 012
Alppiharju	105	96	47,5	11,1	28 845
Vallila	107	92	47,8	10,1	26 021
Pasila	103	90	43,6	11,5	24 971
Vanhakaupunki	100	89	50,6	8,8	25 588
4 Pohjoinen suurpiiri	80	74	54,4	8,2	30 727
Maunula	108	89	39,8	12,5	24 343
Länsi-Pakila	61	59	66,9	5,9	37 494
Tuomarinkylä	69	62	63,8	5,6	33 640
Oulunkylä	82	78	50,9	8,7	28 470
Itä-Pakila	70	72	58,0	6,6	34 599
5 Koillinen suurpiiri	91	86	41,0	10,6	23 872
Latokartano	89	85	43,7	10,6	22 459
Pukinmäki	94	85	39,2	11,8	23 222
Malmi	93	91	42,0	10,7	25 189
Suutarila	88	85	39,8	8,3	24 386
Puistola	82	78	44,1	9,3	25 653
Jakomäki	121	91	16,7	18,4	17 077
6 Kaakkoinen suurpiiri	86	78	48,7	11,0	29 451
Kulosaari	67	59	64,2	7,0	46 962
Herttoniemi	93	83	44,5	12,6	26 501
Laajasalo	80	74	52,5	9,1	30 316
7 Itäinen suurpiiri	94	83	34,4	13,7	22 623
Vartiokylä	91	77	40,1	12,6	26 336
Myllypuro	104	85	35,2	12,9	22 313
Mellunkylä	97	86	27,0	15,1	20 080
Vuosaari	90	83	38,0	13,3	23 091

Lähde: Kela, Tilastokeskus, Työ- ja elinkeinoministeriö

Laatuseloste

Aineisto

Helsingin kaupungin tietokeskukselle tehty erillistilasto sairastavuusindeksi ja kansantauti-indeksi alueittain

Julkaisussa käytetään ainoastaan ikä- ja sukupuolivakioituja indeksejä. Näin poistetaan alueiden välisten rakenne-erojen vaikutus terveyseroihin.

Tarkastelusta on poistettu Östersundomin peruspiiri alueen pienen koon vuoksi.

Edellinen tieto

Sairastavuusindeksi Helsingissä ja peruspiireittäin 2011. Helsingin kaupungin tietokeskus / tilastoja 2012:32

Lähteet

Helsingin kaupungin tietokeskus (2014). Helsingin tilastollinen vuosikirja 2014.

Kansaneläkelaitos. Helsingin kaupungin tietokeskukselle tehty erillistilasto sairastavuusindeksi ja kansantauti-indeksi alueittain

Kansaneläkelaitos. Terveyspuntarin sairastavuusindeksi

Kansaneläkelaitos. Terveyspuntarin kansantauti-indeksi

Mäki, Netta. Elinajanodotteen kehitys Helsingissä alueittain 1996–2013. Kvartti 2/2015 (ilmestyy kesäkuussa 2015). Helsingin kaupungin tietokeskus.

Palosuo Hannele, Koskinen Seppo, Lahelma Eero, Prättälä Ritva, Martelin Tuija, Ostamo Aini, Keskimäki Ilmo, Sihto Marita, Takala Kirsi, Hyvönen Elisa, Linnanmäki Eila (toim.) (2007): Terveiden eriarvoisuus Suomessa. Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980–2005. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:23.

Tilastokeskus. Asuntokuntien tulot

Tilastokeskus. Väestön koulutusrakenne

Tilastokeskus. Väestötilastot

Tilastokeskus ja Työ- ja elinkeinoministeriö. Työnvälitystilastot (työttömyys)

- 2015:1 Toimitilamarkkinat Helsingissä syksyllä 2014
- 2015:2 Rakentaminen Helsingissä vuonna 2014
- 2015:3 Väestön ja väestönmuutosten ennakkotietoja Helsingin seudulla tammi-joulukuussa 2014
- 2015:4 Osakeasuntojen hinnat Helsingissä loka-joulukuussa 2014
- 2015:5 Työllisyys ja työttömyys Helsingissä 4. vuosineljänneksellä 2014
- 2015:6 Asuntojen vuokrat Helsingissä loka-joulukuussa 2014
- 2015:7 Työmarkkinat Helsingissä vuosina 2012–2014
- 2015:8 Työpaikat Helsingissä 2012
- 2015:9 Asuntojen vuokrat Helsingissä vuonna 2014
- 2015:10 Naisten ja miesten tasa-arvo
- 2015:11 Varhaiskasvatus ja lasten hoidon tuet Helsingissä
- 2015:12 Rakentaminen Helsingissä 2014 sekä rakentamisen aikasarjoja
- 2015:13 Rakentaminen Helsingissä vuoden 2015 ensimmäisellä vuosineljänneksellä
- 2015:14 Väestönmuutosten ennakkotietoja Helsingin seudulla tammi–maaliskuussa 2015
- 2015:15 Osakeasuntojen hinnat Helsingissä tammi–maaliskuussa 2015
- 2015:16 Työllisyys ja työttömyys Helsingissä 1. vuosineljänneksellä 2015
- 2015:17 Asuntojen vuokrat Helsingissä tammi–maaliskuussa 2015

TIEDUSTELUT

Elise Haapamäki,
puh. 09 310 36586

SÄHKÖPOSTI

etunimi.sukunimi@hel.fi

JULKAISIJA

Helsingin kaupungin tietokeskus
Osoite: PL 5500
00099 Helsingin kaupunki

ISSN-L 1455-7231

ISSN 1796-721X